

Tämä raportti on yksi kymmenestä SDP:n työryhmien vuosina 2024–2025 tekemän ilmiötyön loppuraporteista. Puolueen työryhmät ovat analysoineet kymmentä yhteiskunnallista ilmiötä, joihin politiikan pitää pystyä vastaamaan tulevaisuudessa.

Ilmiötyön raportit eivät edusta puolueen virallista kantaa, vaan niissä syntyneitä ideoita voidaan hyödyntää SDP:n uudessa poliittisessa ohjelmassa ja eduskuntavaaliohjelmassa. Poliittinen ohjelma ja puolueen uusimmat poliittiset kannat on tarkoitus hyväksyä puoluekokouksessa toukokuussa 2026.

Ilmiö 9: Lasten ja nuorten pahoinvointi lisääntyy, oppimistulokset heikentyvät ja eriytyminen lisääntyy

Johdanto / analyysi

Lapsuus ja nuoruus ovat aikaa, jolloin rakennetaan perusta ihmisenä olemisen taidoille ja oppimiselle. Sosiaaliset suhteet ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat ihmisen perustavanlaatuisia tarpeita, ja ne syntyvät vuorovaikutuksessa ja läsnäolossa. Näiden kokemusten kautta aivot ja oppimiskyky kehittyvät – ne tekevät meistä ihmisiä. Vuorovaikutus ja yhteisöllisyys vahvistavat itsesäätelytaitoja ja auttavat lasta hallitsemaan impulssikontrollia ja tunteiden säätelyä, mikä puolestaan on edellytys oppimiselle. Digiloikan jälkeen tarvitaan nyt ennen kaikkea läsnäololoikka – paluuta ihmisten väliseen aitoon kohtaamiseen.

Oppilaiden motivaatio ja yritteliäisyys ovat heikentyneet. Kouluun suhtaudutaan entistä kielteisemmin, ja usko sattuman merkitykseen koulumenestyksen selittäjänä on kasvanut. Tällaisia uskomusrakenteen muutoksia selittävät muun muassa koulutuksen merkityksen heikkeneminen nuorten elämässä sekä yhteiskunnalliset muutokset, kuten työelämän epävakautuminen. Myös globaalit kriisit – esimerkiksi Ukrainan sota ja koronapandemia – ovat vaikuttaneet siihen, millaisena nuoret näkevät tulevaisuutensa. Pandemian on lisäksi todettu heikentäneen lasten ja nuorten lukutaitoa.

Suurin muutos ei ole tapahtunut kouluissa, vaan niiden ulkopuolella – heikkenevän hyvinvoinnin muodossa. Kodin resurssit, asenteet koulutusta kohtaan ja yhteiskunnan lisääntyvä polarisaatio vaikuttavat suoraan oppimistuloksiin. Toisaalta niitä, jotka menestyvät erittäin hyvin, on entistä enemmän, mutta samanaikaisesti myös heikommin pärjäävien määrä kasvaa. Erot ääripäiden välillä syvenevät.

Eriytyminen näkyy myös aikuisten osaamisessa. Koulutus ja osaaminen eivät jakaudu tasaisesti väestöryhmien kesken. Työntekijäammateissa toimivista vain noin 30 prosenttia pääsee vuosittain osallistumaan henkilöstökoulutukseen, kun taas akateemisesti koulutetuista jopa 70 prosenttia saa tähän mahdollisuuden. Myös omaehtoinen kouluttautuminen on huomattavasti harvinaisempaa matalammin koulutetuilla.

2. Raportin toimenpide-esitykset

Pahoinvointi

Koulutuksellinen tasa-arvo toteutuu Suomessa vaihtelevasti, kun sekä oppiminen että hyvinvointi polarisoituvat. Vaikka tasa-arvo on nostettu poliittisen toiminnan ytimeen, koulutus ja koulutukselliset valinnat periytyvät edelleen vahvasti. Koti- ja kielitausta, sukupuoli sekä asuinalue vaikuttavat merkittävästi lukemiseen, lukutaitoon ja oppimistuloksiin.

- Toteutetaan läsnäololoiikka: panostetaan välittömään vuorovaikutukseen digitalisaation rinnalla.
- Vahvistetaan yhteisökeskeisyyttä yksilökeskeisyyden rinnalle: yhteisön hyvinvointi on jokaisen oma etu.
- Otetaan yksinäisyys systemaattisesti puheeksi perustason palveluissa (koulu, nuorisotyö, sosiaali- ja terveystyö).
- Vahvistetaan lasten ja nuorten osallisuutta päiväkodeissa, kouluissa, oppilaitoksissa, kunnissa, hyvinvointialueilla ja valtakunnallisesti.
- Edistetään ja tuetaan nuorten aktiivista kansalaisvaikuttamista varmistamalla kansalaisyhteiskunnan taloudelliset toimintaedellytykset. (Nuorisobarometri)
- Kehitetään matalan kynnyksen universaaleja toimia yksinäisyyden ehkäisemiseksi sekä tarjotaan intensiivistä apua vaikeasti kärsiville nuorille.
- Panostetaan opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutuksen laatuun.
- Panostetaan kaikilla koulutusasteilla opettajien osaamiseen ja vuorovaikutustaitoihin.
- Vahvistetaan ammattilaisten osaamista haavoittuvien lasten tilanteiden tunnistamisessa ja tukemisessa.
- Vahvistetaan tutkitun tiedon käyttöä päätöksenteossa lasten ja nuorten hyvinvoinnista.
- Turvataan opiskelu- ja hoidon resurssien riittävyys ja oikea-aikainen tuki.
- Lisätään lasten ja nuorten kanssa työskentelevien perus- ja täydennyskoulutuksiin tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä yksinäisyyden tunnistamista.
- Huolehditaan vanhempien mielenterveyspalvelujen saatavuudesta.
- Parannetaan erilaisten tukimuotojen saatavuutta niin, että apu on oikea-aikaista ja ymmärtävää eri tilanteissa oleville ihmisille ja perheille.
- Nuorten mielenterveyden tuen ja hoidon palvelujen vahvistamista tulee jatkaa.
- Lastensuojelun resursseja on vahvistettava. Samalla tulee taata, että lapset ja perheet saavat tuen oikea-aikaisesti ja matalalla kynnyksellä sekä sote-palveluissa, kouluissa että varhaiskasvatuksessa.
- Varmistetaan kiusaamisen ja väkivallan vastaisen työn jatkuvuus yli hallituskausien.
- Nuorisorikollisuutta ja katuväkivaltaa ehkäistään parhaiten puuttamalla varhain ongelmien juurisyyhin (THL 2025). Näitä voivat olla esimerkiksi tutkimusperusteisen hoidon kehittäminen ja nopealla reagoinnilla.

- Tehdään lapsi-, nuoriso- ja mielenterveysvaikutusten arviointi yli hallinnollisten rajojen, jotta päätösten kasautuvia riskejä voidaan tunnistaa.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamista on kehitettävä muun muassa moninaisuuden teemoista. Opettaja- ja ohjaushenkilöstön koulutuksessa tulee oppimissisällöissä huomioida, miten maahanmuuttajataustaiset oppilaat ja opiskelijat kohdataan.
- Maahanmuuttajataustaisia kannustetaan kouluttautumaan ja hakeutumaan kasvatus-, opetus- ja ohjaustyöhön. Työnantajia koulutetaan huomioimaan koko väestö rekrytoinneissaan.

Lapsiperheköyhyys

Lapsiperheköyhyys ja eriarvoisuus kasautuvat ja heikentävät lasten aivoterveyttä ja hyvinvointia. Taloudelliset huolet näkyvät suoraan nuorten arjessa ja voivat johtaa syrjäytymiseen. Koulutuksella ja laadukkailla peruspalveluilla voidaan tasata eroja, mutta nykyisellään riskitekijät kasaantuvat samoille ryhmille.

- Poistetaan lapsiperheköyhyys panostamalla ennaltaehkäiseviin toimiin ja turvaamalla perheiden taloudellinen mahdollisuus terveelliseen elämään.
- Tehdään vastuullista, pitkäjänteistä ja kestävää lapsi- ja perhepolitiikkaa, jonka tavoitteena on poistaa lasten, nuorten ja perheiden eriarvoisuus Suomesta. Yhteiskunnan on oltava lapsi- ja perhemyönteinen kaikille lapsille, nuorille sekä perheille. Kaikessa kunnallisessa päätöksenteossa on otettava huomioon lapset, nuoret ja perheet.
- Estetään riskitekijöiden kasautumista samoille väestöryhmille.

Digitalisaatio

Digitalisaatio on muuttanut lasten ja nuorten arkea ja oppimista, mutta se ei korvaa elävää, vastavuoroista vuorovaikutusta, joka on välttämätöntä aivojen kehitykselle, resilienssille, toiminnanohjaukselle ja itsesääntelyn kehittymiselle.

Digialustat voivat lisätä yksinäisyyttä, ulkopuolisuutta ja eristäytymistä, ja väärin käytettynä ne lisäävät radikalisoitumisen riskiä. Nuorten mediataidot eivät aina riitä kohtaamaan algoritmien ja tekoälyn vaikutuksia.

- Selvitetään ja torjutaan digitalisaation haittavaikutuksia (yksinäisyys, ulkopuolisuus, vuorovaikutuksen puute, radikalisoituminen).
- Opetetaan nuorille tekoälyn turvallista ja eettistä käyttöä sekä ymmärrystä algoritmien merkityksestä somessa vastaan tulevalle sisällölle.
- Varmistetaan, että koulutuksessa ja arjessa säilyy riittävästi välitöntä, vuorovaikutuksellista aikaa.

Fyysinen terveys

Psyykkisen terveyden rinnalla fyysisellä terveydellä on ratkaiseva merkitys lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Joka kolmas lapsi, nuori ja nuori aikuinen liikkuu riittävästi, mutta liikkuminen vähenee iän myötä selvästi. Sukupuolierot ovat suuria, ja liian vähäinen liikunta näkyy sekä fyysisessä että psyykkisessä hyvinvoinnissa. Terveellisillä elintavoilla ja liikunnalla on yhteys terveyskäyttäytymiseen, mielenterveyteen, yksinäisyyden kokemiseen ja koulumenestykseen.

- Vahvistetaan elintapaohjausta ja mahdollisuuksia terveellisiin valintoihin.
- Johdetaan, tuetaan ja resursoidaan liikkumisen edistämistä valtakunnallisesti.
- Jatketaan Suomi Liikkeelle -ohjelmaa yli hallituskausien.
- Tuetaan sekä arjen aktiivisuutta että liikunnan harrastamista.
- Epäterveellisten elintarvikkeiden markkinointia, erityisesti lapsille ja nuorille, on rajattava kaikissa mediakanavissa. (THL 2025)
- Yhteisöllistä hyvinvointia on vahvistettava kunnissa. Esimerkiksi ABC-mallin mukainen toiminta vahvistaa mielen hyvinvointia erilaisissa ikä- ja kohderyhmissä ja se on osoitettu kustannusvaikuttavaksi. Nuorten mahdollisuuksia osallistua, toimia ja vaikuttaa on lisättävä. (THL 2025)

Päihteet

Huumekuolemat ja nuorten tekemät väkivaltarikokset ovat lisääntyneet. Nuorten vakavan väkivallan kasvu on voimakkainta alle 15-vuotiailla. Seksuaalisen häirinnän ja seurustelu- ja seksuaaliväkivallan kokemukset ovat yleisiä. Alkoholin käytön ja humalajuomisen vähenemisen myönteinen kehitys on hidastunut. Uudet nikotiinituotteet, digi- ja rahapelit sekä liiallinen netin ja somen käyttö aiheuttavat haasteita erityisesti nuorissa ikäryhmissä. (THL 2025).

- Palveluihin pääsyä on helpotettava ja kehitettävä nuorille suunnattuja päihdepalveluja. Palvelupolkuja on kehitettävä siten, että päihteiden käyttöön liittyviä ongelmia voidaan sujuvammin hoitaa eri palvelujen yhteistyönä. (THL 2025)
- Tupakka- ja nikotiinituotteiden ostoikäraja tulee nostaa 20 ikävuoteen. (THL 2025)
- Alkoholimonopoli on pyrittävä säilyttämään. (THL 2025)

Ratkaisuja oppimistulosten laskuun:

Oppimistulosten laskun taustalla on monia toisiinsa kytkeytyviä syitä. Osaamisen taso laskee ja polarisoituu yhä voimakkaammin: sekä koulujen että oppilaiden väliset erot kasvavat. Yhtenä keskeisenä tekijänä on perheen sosioekonomisen taustan vaikutuksen voimistuminen oppimistulosten selittäjänä.

- Opetussuunnitelman perusteiden selkeyttäminen on keskeinen keino varmistaa yhtenäisen perusopetuksen toteutumista ja tukea koulutyötä eri puolilla maata. Konkretisoimalla sisältöjä ja tavoitteita voidaan vahvistaa erityisesti perustaitojen opetusta ja vähentää tulkinnanvaraisuutta opetuksen toteutuksessa. Lisäksi vähentämällä paikallisesti päätettävien asioiden määrää voimme vahvistaa

opetuksen valtakunnallista yhtenäisyyttä. Keskeistä tässä uudistuksessa olisi motivaation vahvistaminen ja tavoitteiden selkeyttäminen ja vahvempi keskittyminen perusosaamiseen. Tässä priorisoinnissa ei kuitenkaan tule heikentää kunnianhimoa yleissivistyksen tavoittelemisen osalta. OPS-tavoitteiden selkeyttäminen lisäisi myös arvioinnin luotettavuutta sekä kansallista yhdenvertaisuutta. OPS-perusteita voidaan kehittää esimerkiksi näillä keinoilla:

- sisältöjen selkeä määrittely: mitä pitää opettaa, perustaitojen määrittely
- monitulkintaisuuden vähentäminen
- arviointikriteeristön konkretisointi
- tavoitteiden vuosiluokkaistaminen
- luettavien kirjojen minimimäärän määrittely
- Koulujen väliseen ja sisäiseen eriytymiseen (sosio-ekonominen tausta, kielitausta, osaamistaso) ratkaisuna on tasa-arvoisten lähtökohtien varmistaminen ehkäisemällä segregatiota, opettajien ja rehtoreiden osaamisen kehittäminen erityisesti pedagogisessa johtamisessa, oppimisen ilon ja merkityksellisyyden vahvistaminen, kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen sekä tukitoimien kattavuus ja oikea-aikaisuus.
- Karvin ylläpitämän digitaalisen arviointijärjestelmä Valssi on osa varhaiskasvatuksen arvioinnin kansallista kokonaisuutta. Vastaava kansallinen laadunarviointijärjestelmä tulisi kehittää perusopetukseen. Se mahdollistaisi yhtenäisen ja vertailukelpoisen tavan arvioida toimintaa, tukisi laadukasta yhteisöllistä ja tiedolla johdettua opetuksen kehittämistä ja tukisi paikallisen tason strategista suunnittelua.

Mahdolliset politiikkatoimet eriytymiseen

Eriytymiskehitys uhkaa johtaa Suomeen, jossa osa kansalaisista syrjäytyy yhteiskunnasta matalan koulutustason vuoksi. Koulutuksen ja oppimisen tasa-arvon vahvistaminen onkin välttämätöntä, jotta jokaisella olisi mahdollisuus osallisuuteen, hyvinvointiin ja elinikäiseen oppimiseen.

Yleiset

- Segregaation torjuminen on huomioitava kaikilla politiikkasektoreilla ja siihen on suunnattava täsmärahoitusta.
- Segregaation ehkäisyssä ja erojen tasaamisessa päiväkotien ja peruskoulujen tarvelähtöinen rahoitus on erityisen merkityksellistä ja siihen tulisi yhä enemmän panostaa kansallisesti.
- Varhaiskasvatusta on huomioitava haavoittuvassa asemassa olevien lasten määrä.
- Tasa-arvorahoituksen määrä on vakiinnutettava tasolle, joka vastaa opetuksen järjestäjien tarpeisiin ja on ennakoitava. Tarveperusteisen lisärahoituksen on oltava kansainvälisesti vertailtavissa.
- Aktiivisilla kotoutumispalveluilla luodaan perusta toimivalle maahanmuuttopolitiikalle, joka ehkäisee segregatiota ja auttaa maahanmuuttajia pääsemään suomalaisen yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.
- Opintojen ohjauksessa tulee ehkäistä eri alojen voimakasta sukupuolittumista.

- Kotoutumisprosessissa olevilla suomen kieltä opiskelevien mahdollisuuksia osallistua harjoitteluihin oppilaitoksissa tuetaan. Myös maahanmuuttajavanhempien osallistetaan vahvemmin koulun arkeen.
- Erilaiset oppimisen tuen järjestelmät ovat yhtenäiset läpi koko koulupolun.
- Työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa on helpotettava esimerkiksi parantamalla oleskelulupaprosesseja ja tukemalla yrityksiä kansainvälisten osaajien rekrytoimisessa.

Paikkakunnat, joilla väestö vähenee

- Vahvistetaan kuntarajat ylittävällä yhteistyöllä yhdenvertaisia koulutusmahdollisuuksia. Hyödynnetään digitalisaation tuomat mahdollisuudet järjestää opetusta.
- Edistetään toisen asteen tiiviimpää yhteistyötä niin sisällöllisesti kuin rakenteellisesti, jolla voidaan parantaa toisen asteen saavutettavuutta.
- Kuntien, koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen välisellä yhteistyöllä vahvistetaan koulutuksen saavutettavuutta niin perusopetuksessa, toisella asteella ja korkeakoulutuksessa.

Isommat seutukunnat ja kaupungit

- Opetuksen laadun ja oppimisen mahdollisuuksien tulee toteutua yhdenvertaisesti kaikissa peruskouluissa. Vahvistetaan lähikouluperiaatetta sekä tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia myös kuntarajat ylittävällä kouluyhteistyöllä.
- Asuntopolitiikan on oltava pitkäjänteistä ja ennustettavaa. Riittävällä julkisesti tuetulla asuntotuotannolla voidaan hillitä asumisen hinnan nousua.
- Asuntopolitiikassa huomiota on kiinnitettävä alueiden kouluunottorajoihin.
- Mahdollistetaan lähikouluperiaatteen toteutuminen oppilaskohtaisen tuen oppilaille tarjoamalla laajasti erityisopetuksen palveluita lähikouluissa.
- Ikäluokkien pienenemisen aiheuttamat säästöt ohjataan merkittävässä osin koulutuksen suhteellisten resurssien kasvattamiseen ja koulutustason nostamiseen.
- Oppivelvollisuuskoulutuksessa on siirryttävä kohti kokonaisvaltaisempaa koulutuksen järjestämistä. Vähimmäistasosta säännellään koulutusjärjestelmässä yhtenäisesti. Ammatillisen koulutuksen yhteiset tutkinnon osat uudistetaan yleissivistävämmäksi kokonaisuudeksi.
- Otetaan lukio- ja ammatillisen koulutuksen rinnalle käyttöön kuntouttava opetus.
- Esiopetus laajennetaan kaksivuotiseksi, mikäli kokeilun tulokset osoittautuvat myönteiseksi.
- Erilaiset oppimisen tuen järjestelmät ovat yhtenäiset läpi koko koulupolun
- Opetuksen laadun ja oppimisen mahdollisuuksien tulee toteutua yhdenvertaisesti kaikissa peruskouluissa.
- Selkeytetään kaksoistutkinnon asemaa lainsäädännössä, rahoituksessa ja hakumenettelyissä.

- Mahdollistetaan korkeakoulutus entistä suuremmalle osalle ikäluokasta karsimalla päällekkäistä ja samantasoista maksutonta korkeakoulututkinto-oikeutta sekä nostamalla aloituspaikkamääriä maltillisesti. Korkeakouluopintoihin pääsyä helpotetaan niille, joilla ei ole olemassa olevaa opinto-oikeutta. Meidän tulee luoda selkeä lainsäädäntö- ja rahoitusjärjestelmä, joka antaa raamit jatkuvalle oppimiselle.
- Lanseerataan valtakunnallinen taitotakuu aikuiskoulutukseen.
- Uudistetaan aikuiskoulutustuki ja otetaan se käyttöön (tästä puolueella jo valmis esitys).
- Aikuisten perustaitoihin panostetaan erityisesti toisen asteen ja vapaan sivistystyön koulutuksissa.
- Kehitetään lainsäädäntöä ja tukitoimia, joilla taataan kaikille työntekijöille vuosittaiseen osaamisen kehittämiseen työn ohessa.
- Maahanmuuttajataustaisten kielikoulutukseen laitetaan lisää panostuksia. Tämä ei koske pelkästään kotoutumiskoulutuksen piirissä oleville, vaan myös työperäisesti maahanmuuttavia.
- Varhaiskasvatukseen on osoitettava riittävät määrärahat ja ylläpidettävä arviointikriteereitä, joilla määritellään korkealaatuinen, pedagoginen varhaiskasvatus. Oppivelvollisuuskoulutuksen osalta käytännön toimenä olisi laatuavoitteiden ajanmukaistaminen.
- Kehitetään erityisesti aikuisille kokonaisa tutkintoa lyhyempiä tutkinnon osia ja osakokonaisuuksia.
- Tuetaan perheitä läpi varhaiskasvatuksen sekä oppivelvollisuuskoulutuksen. Otetaan mallia neuvola-järjestelmästä.
- Kehitetään ajatusta joustavasta kokonaiskoulupäivästä, jossa lähikoulu toimii ankkurina päivän aikana tapahtuvalle yhteisölliselle oppimiselle ja harrastusmahdollisuuksille huomioiden palveluräätälöinti ja vastuunjako eri toimijoiden välillä. Osana tätä otetaan mallia koululaisille Ruotsin Fritidshem-toiminnasta.
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön oman osaamisen kehittäminen sekä opetusmenetelmien monipuolistaminen ja oppilaiden osallistaminen myös digitalisaation ja tekoälyn avulla.
- Otetaan lukio- ja ammatillisen koulutuksen rinnalle käyttöön kuntouttava opetus. Huolehditään siitä, että tätä varten oppilaitoksissa on riittävästi koulutettua henkilöstöä. Kiinnitetään rekrytoinneissa huomiota hyvinvointia tukeviin toimijoihin.
- Opettaja- ja ohjaushenkilöstön työnkuvaa tulee selkeyttää ja työajan käyttöä kehittää tukemaan kokopäiväisen koulupäivän onnistumista.
- Sosio-emotionaalisten taitojen painottaminen opetuksessa ja ohjauksessa.
- Sosiaalisen tuen lisääminen koulutuksessa ja oppilaitoksissa.
- Lisätään rauhoittumisen ja keskittymisen taitoja varhais- ja oppivelvollisuuskoulutuksessa.
- Lisätään oppitunnin aikaisten liikunnallisten taukojen ja opetukseen ja ohjaukseen integroidun liikunnan määrää.

- Edistetään yhteistoiminnallista oppimista. Kieli ja kommunikaatio opitaan vuorovaikutuksessa.
- Jatketaan älylaitteiden poliittisia rajoittamistoimia lasten ja nuorten kohdalla. Opetetaan myös aikuisia älylaitteiden riskeistä ja niiden oikeasta käytöstä.
- Hyvinvointia tukevien toimenpiteiden mahdollisesti eriarvoistava vaikutus tulee huomioida paremmin.
- Huomioidaan koulupäivä kokonaisuutena ottaen kaikki relevantit toimijat mukaan – ei erillisinä, yhteen hyvinvoinnin osa-alueeseen painottuvina hankkeina.
- Lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja pahoinvoinnin ennaltaehkäisy sekä hoito on hyvinvointialueiden päävastuulla. Koulun kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään. Yhteisösosiaalityön keinoin ehkäistään pahoinvointia koulun lisäksi koko ympäröivässä yhteisössä.
- Eri katsomusaineiden yhteistä opetusta tulee edistää. Katsomusaineesta pitää tulla oma oppiaine oppivelvollisuuskoulutuksessa.

3. Raportin tekoon osallistuneet työryhmät ja työssä kuullut asiantuntijat

Päävastuussa oleva työryhmä: varhaiskasvatus-, koulutus- ja sivistys -työryhmä. Muut työryhmät: nuorisopoliittinen työryhmä, liikuntapoliittinen, kulttuuripoliittinen työryhmä, sote-työryhmä, mielenterveystyöryhmä, vammaispoliittinen työryhmä, monimuotoiset perheet.

Raporttia varten kuullut asiantuntijat:

- Jenni Helenius, kouluterveyskyselyn kehittämispäällikkö THL
- Linnea Karlsson, professori Turun yliopisto
- Niina Junttila, professori Turun yliopisto
- Sami Kokko, professori Jyväskylän yliopisto
- Arto K. Ahonen, PISA-tutkimuksen kansallinen tutkimusjohtaja Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto
- Marja-Kristiina Lerkkanen, professori, Jyväskylän yliopisto
- Mari-Pauliina Vainikainen, professori Tampereen yliopisto; koulutuksen, arvioinnin ja oppimisen tutkimusryhmän johtaja Tampereen, Helsingin ja Jyväskylän yliopisto.
- Salla Venäläinen, yksikön johtaja, Karvi
- Sonja Kosunen, professori, Itä-Suomen yliopisto
- Antti Seitamaa, väitöskirjatutkija, Helsingin yliopisto
- Leea Lakka, tutkijatohtori, Itä-Suomen yliopisto
- Tiina Soini, tutkimusjohtaja, Tampereen yliopisto

4. Lisätietoja

Varhaiskasvatus-, koulutus- ja sivistys-työryhmän puheenjohtajat:

- Nasima Razmyar
- Tuula Haatainen

Työryhmän sihteerit:

- Jarmo Ailio jarmo.ailio(at)eduskunta.fi
- Etta Melander etta.melander(at)demarinuoret.fi
- Jussi-Pekka Rode jussipekkarode(at)gmail.com

SDP:n ilmiötyöstä yleisesti lisätietoja antaa puolueen poliittisen valmistelun päällikkö Miia Järvi, etunimi.sukunimi@sdp.fi